

Dünyada Engeller Olmasa

– Erol AFŞİN · 06 Aralık 2013

Sabahleyin uyanınca bir gün hiçbir engele rastlamadan; işimize, okulumuza gidebilecek miyiz? Apartmanımızın kapısındaki merdivenlerden tekerlekli sandalyemizle kimsenin yardımı olmadan inebilecek miyiz? Yollarda hissedilebilir yüzeyde yürürken bir direğe çarpmadan gideceğimiz yere varabilecek miyiz? Yolda yürürken arkamızdan gelen aracın vurdumduymazlığı sonucu kazasız belasız gideceğimiz yere varabilecek miyiz?

Sorular ardı arkasına geliyor. Bu sorulara yenileri eklendikçe devamı da geliyor. Bütün düzenlemelere rağmen zaman zaman insanlarımızın vurdumduymazlığı ve bu konudaki cehaleti sonucunda adımlarımızı seri atamıyoruz. Bu adımlarımızı sıklaştıramadığımız zaman bazı insanların canını acıtmaya devam ediyoruz. Her yıl 3 Aralık Dünya Engelliler Gününde çeşitli platformlarda engellilerle alakalı bir sürü konuşma yapılıyor ama bizzat yaşanan sorunlar protokolün önünde direkt söylenmiyor nedense! Oysa söylenmeli çünkü protokol, o ilin önde gelen bürokratları ve karşılaşılan engelleri bir nevi kaldıracabilecek yetkilere de sahipler. Onlar söylemiyorlar fakat ben söyleyeyim kısa kısa...

Ondan evvel insanlarımızın engelli bireylere nasıl davranacağını bilmediğini gözlemlemek çok acı. Daha da acısı bu konuda bilinçlendirmeler yetersiz. Bir işitme engelli işitme cihazı kullanıyorsa genelde gürültülü ortamlardan uzak durur. Birileriyle konuşurken çok fazla kişinin konuşması sonucunda kelimeleri anlamayabilir. Bazen birinin, işitme engelli olduğunu bildiği halde uzak mesafeden ona bir şeyler söylemeye çalıştığını görüyorum. El insaf el insaf... Empati duygusunu iyi öğrenmek gerek, iletişimi iyi öğrenmek gerek. Bunu insanlarla anlaşabilmek için öğrenmek gerek. Bakınız görme engelli biriyle karşıdan karşıya geçerken yardımcı olmak istediğinizde onun sizin kolunuza girmesini isteyiniz. Kendisinin koluna girmeyin, çünkü o sizi kontrol edemeyince bocalayabilir. Oysa o sizin kolunuza girince sizi daha çabuk kontrol edebilir ve kendini güvende hisseder.

Gelelim engellilerin hayatını kolaylaştırmak için neler yaptığımıza... Evlerin önlerinde, özel ve devlet kurum kuruluşlarının kapılarında sırf prosedür gereği konulan rampalardan sağlam olarak ben dahi geçemiyorum. Ayakta oradan yürümeye çalışınca düşme tehlikesi yaşıyorum! Allah aşkına o rampalardan ayakta çıkmayı ve inmeyi deneyiniz, rahatsa amenna, ama rahat değilse lütfen onları düzeltiniz. Engelli bir personeliniz olmayabilir, engelli bir apartman sakini olmayabilir ama orayı ziyaret eden misafirler illaki olacaktır.

Bir diğer konu yaya geçitleri... Bu herkesi ilgilendiriyor. Şoför ve şoför adaylarına bir hatırlatma! Yaya geçitlerine geldiğiniz zaman o işaretler tam gaz basıp devam edesiniz diye konulmamıştır. O işaretler biraz kadirşinaslık gösterip yavaş gitmeniz içindir. Biliniz ki yollar sizin dört tekeriniz üzerinde hüküm sürmez. Öncelik yayanındır! Çünkü hedefimiz önce insan...

Bilmem karşılaştınız mı çarşı merkezlerinde bazı yerlerde kaldırım taşları sarı renkte ve kabartmalı şekilleri mevcut. Bir gün bir arkadaşla konuşurken bu hissedilebilir yüzeyden konu açıldı. Dedi ki, “Ya ben anlamıyorum o taşları niye öyle yapmışlar hep ayağımıza takılıyor.” Dedim ki “Onlar senin için yapılmadı, görme engelliler yolu hissedebilsinler diye yapıldı.” Bunu bilmiyordum ben dedi ve bu vesileyle öğrenmiş oldu. Bu yollar yapılırken bazı üstün zekâlı mühendislerimiz(!) ne hikmetse ortadan geçen koca direkleri görmemiş olacaklar ki bu yolları direkten geçirmişler, çıkmaz yollara götürmüşler. Şimdi bu ne perhiz, ne lahana turşusu! Söyleyecek bir şey kalmıyor...

Yolda arabalar hızla ilerliyor, mutlaka yollarda yayalar çıkar. Kimi dalgındır, kimi müzik dinliyordur, kimi de duymuyordur! Şoför mahallindeki şahıs daima yoldaki insanların duymadığını düşünerek hareket ederse kazalar da olmaz. Adam gidiyor, ne kornaya basıyor ne de bir uyarı yapıyor, beş on santim yanından sinek gibi geçip gidiyor. Hey hat! Ya o an dönseydi! Bir arabanın altında ezilme tehlikesi yaşayacaktı. Lütfen bu şekilde insanların çok yakınından geçmeyin. Öyle bir an mı oldu durun ve yayanın sizi fark etmesini sağlayın. Hayat zannedildiği kadar ucuz ve değersiz değildir!

Bu köşede zaman zaman engelli bireylere dair bazı yazılar kaleme aldım. Konu çok önemli. Yabana atılmayacak kadar önemli. Engelli bireylerin istihdamı, sosyal hayata kazandırılmaları başlı başına önemli bir konu... Çalışabilen engelli bireylerin kamuda ve özel sektörde istihdamının sağlanması ve onların da bir şeyler başardığını görmek ve göstermek gerekiyor. Engellilere “Sen nasıl başarabilirsin ki?” gibi soru kalıplarıyla değil, “Hangi konumda çalışmak istersiniz?” gibi bir soru kalıbıyla yaklaşmak daha doğru olur kanaatindeyim. Bununla ilgili çok güzel bir eseri de anmadan geçmeyeyim. Mehmet Kızıltaş’ın Engellilerle 360 Derece isimli kitabını özellikle tavsiye ederim, Elma yayınlarından düşmüş kitaplığımıza...

Muhakkak duymuşsunuzdur engelli bireylerin çalıştırılması için bazı özel kanunlar var. Çünkü bu insanların bazı uyanıklar(!) tarafından ezilmemesini sağlamak adına kanun koyucular pozitif ayrımcılık yapmıştır ve bu konuda doğru bir adım atılmıştır. İnsanların zayıflıkları onların başka insanlar tarafından istismar edilmesini haklı çıkarmaz. Ayrıca yüce dinimiz İslam’da güçsüzlerin elinden tutmak emredilmiştir. Kamuda %4, özel sektörde ise %3 oranında engelli birey çalıştırma zorunluluğu bulunmaktadır. Bazı özel sektörler bu %3’ü tutturabilmek için engelli bireyi çalıştırıyor gösterip cezadan kurtulmayı amaçlıyorlar. Bunlara bizzat şahit olduğum için acı duyuyorum o insanlar adına. Hem de bu insanlar güya eğitim görmüş, tahsilli kişiler!

Devletimizin engelli bireylere, kullandığı cihaz ve protezlerin alımında kolaylık sağlamaları şarttır. Maalesef bu noktada eksiklikler had safhada. Hatta geçmiş yazılarım tetkik edilirse bu konulara da değindim. Bu konunun ivedi araştırılıp ama çok iyi araştırılıp çözüm olanakları geliştirilmelidir. Çalışan bir engelli birey cihaz veya protezini almak için sağlıktan yararlanmak üzere prim ödemesine rağmen, cihaz veya protezin ücretini neredeyse tamamına yakınına cebinden ödemek durumunda kalabiliyor.

Çeşitli ihtiyaçlarından kısarak bu cihaz veya protezlerin parasını denkleştirmeye çalışarak zor durumda kalıyor. Bu konuya dair bazı örnekleri ilgili yerlere ulaştırmak istememe rağmen muvaffak olamadım. Bu siyasi değil hayati bir konudur, ancak bu hayati kararlar da mecliste alındığına göre siyasilerimizin ilgilerine ithaf olunur. Tez zamanda olumlu ve etkili sonuçlar almayı can-u gönülden arzu ediyorum.

Güzel gelişmeler de olmuyor değil, engelliler için çileye dönüşen kurum sınavları artık rafa kaldırıldı ve merkezi sistem olarak ÖSYM tarafından yapılan EKPSS sınavı getirildi. Yani Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı. Atamalar noktasında sıkıntıların olduğunu işitiyoruz. Bu da gösteriyor ki bazı kurumlar henüz engelli personelin istihdamına adapte olamamışlar. Hz. Muhammed (S.A.V.) bir hadisinde buyuruyor ki “Zorlaştırmayınız, kolaylaştırınız.” Millî Eğitim Bakanlığı engelli memur sınavı sonucunda bir arkadaşım atanmıştı. Kendisi ortopedik engelli olduğu için okul girişinin, çalışma odası ve lavabo gibi yerlerin kendisine uygun hale getirilmesi gerekiyordu. Bazı okul müdürlerinin kendisini terslediğini, sana göre burayı ayarlayamayız gibi ifadeler kullanarak moralini altüst ettiklerine şahit oldum. O an taşlar daha yumuşak geldi bana ama ne fayda... Daha sonra evine yakın bir okulda okul müdürünün de hafif bir engeli olması empati gücünü arttırmış olacak ki okul kendisine göre dizayn edildi. Demek ki oluyormuş, isteyince olur niye olmasın.

Bazı kurumlarımızdan güzel haberler geliyor. Meselâ mensubu olduğumuz dinin kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in Braille alfabesiyle hazırlanarak görme engelli kardeşlerimizin istifadelerine sunan Diyanet İşleri Başkanlığının hizmeti takdire şayan. Ancak bu eserin ücretinin çok makul seviyelere çekilmesi gerekiyor. Diyanet İşleri Başkanlığının himmetlerini bekleriz bu konuda. Elime geçmedi fakat sosyal medyada gördüm. Türk İşaret Dili, Dini Kavramlar Sözlüğü çıkarılmış Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından. Bu çok güzel bir şey... Zaten üniversitelerimizde işaret dili de seçmeli ders olarak okutulmaya başlandı diye biliyorum, bütün bu bilinçlendirmeler arttıkça bir süre sonra zorunlu ders olarak okutulacağını ümit ediyorum. Bizim zamanımızda yoktu, bir eksiklikti ama bu eksikliklerinin ortadan kaldırılarak daha güzel bir iletişim ortamı oluşturmak gerekiyor.

TRT televizyonunun engelsiz tv uygulaması da başlangıç açısından güzel. Zamanla daha geliştirilecektir diye umut ediyorum. Kanal D televizyonunun sitesinde de böyle bir uygulamaya daha evvel rastlamıştım ama yazıyı yazdığım esnada tekrar kontrol ettim bir türlü bulamadım. Bu faaliyetlerin daha da zenginleşerek artmasını dilerim.

Diğer illere örnek olması açısından Malatya Belediyesi tarafından verilen güzel bir hizmeti dile getirmek istiyorum. Malatya'da iki minibüs, engelli araçlarını alacak şekilde dizayn edilerek engelli kardeşlerimizin istifadelerine sunuldu. Puan yöntemiyle yaklaşık 400 engelli kardeşimizin Malatya içinde ulaşımını sağlayan bu ekip engelli kardeşlerimizin yüzünü güldürüyor. Aylık olarak puanlar yeniden yükleniyor kartlara. Böylece her ay evlerinden dışarı çıkarak hava alabiliyorlar bu özel insanlar. Yakın zamanda bu filoya bir minibüs daha eklendiğini basından öğrendim. Bu hizmetlerin artarak devamını diliyorum, Malatya Belediyesinin engelli dostu belediyciliği özümseyerek bütün işlerinde engelli kardeşlerimizi

unutmalarını dilerim. Tabii bütün illerimizden de bu özveriyi görmek sevindirir bizi.

Anadolu Üniversitesi büyük bir öğrenci potansiyeline sahip üniversite konumunda... Dolayısıyla görme engelli, işitme engelli öğrencileri de vardır. Ders kitaplarının sesli kitap olarak verilme uygulamasını ilk etapta çok beğenmiştim ancak indirip dinlediğimde hiçbir şey anlayamadım. Program tarafından metinler sese çevrilmiş bu da anlaşılabilirliği sıfıra indirmiş durumda. Bunun hiçbir öğrenciye faydası yok. Bu uygulamanın geliştirilerek daha düzgün ve anlaşılabilir bir insan sesiyle çevrilmesinde büyük yarar var. Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü bizi duyar mı acaba?

İşte efendim engeller kalkmamış, insanların bilinçlenmeyi talep etmesi lazım. Herkes bana ne deyip bir yerlere kaçarsa bu suni engellerin hiçbiri kalkmaz. Oysa yaşamak ve mutlu bir hayat sürmek herkesin hakkı... Unutmadan söyleyeyim, engelli otoparklarına araçlarını parkeden dâhi sürücülere de selamlar gönderiyorum. Dünyada engeller olmasa, insanlar barış içinde yaşasa ne güzel olurdu. Çok mu hayal kuruyorum acaba? Hayal iyidir, herkes kapısından başlasın bakalım, rastgele...